

Sorø Afdelingen

Formand: Niels Hilker, Smedevej 66, 4180 Sorø
Telefon: 30.40.05.09. - Mail: Niels.Hilkers@gmail.com
Mail: Soroe@dn.dk

Sorø, den 9. december 2020

Kommentarer til udkast til råstofplan

Hermed kommentarer fra DN Sorø til Region Sjællands udkast til Råstofplan 2020.

DN Sorø er enig med Regionen i, at det er vigtigt med en mere bæredygtig råstofindvinding og at genanvendelsen af råstoffer skal øges.

Vi er desuden tilfredse med, at Verdensmålene tages ind som en del af planlægningen, herunder især delmål 15.5, mens delmål 15.1 "Bevar og genopret økosystemer på land og i ferskvand" kunne være mindst lige så relevant, men ikke er inddraget.

Delmål 15.1 er ellers uhyre relevant netop for råstofområderne, idet eksisterende, potentielle og færdiggravede råstofområder udgør en række unikke økosystemer og rummer en biodiversitet, som ikke findes andre steder i vores forarmede land.

Med begge delmål in mente bør planlægningen tage meget mere hensyn til forholdene både før, under, ved efterbehandling og for efterlivet af råstofområderne. F.eks. er mange af vores Bilag IV arter netop knyttet til råstofområderne på et, flere eller i alle faserne i planlægningen, netop fordi der er tale om specielle naturtyper.

Generelt om EU's Habitatdirektiv og udpegninger

Det er et problem, at Regionen f.eks. på side 175 vil udpege et interesseområde vel vidende at arealet er et potentielt levested for den bilag IV beskyttede hasselmus. Undskyldningen med, at de nuværende forhold kan have ændret sig væsentligt inden det bliver aktuelt med en gravning, forekommer i strid med EU's habitatdirektiv.

Efter habitatdirektivets artikel 12 stk. 1d er bilag IV arter beskyttet i deres naturlige udbredelsesområde med forbud mod at beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder. Dette er så suppleret med en EU-dom fra juli 2020, hvorefter også bilag IV arters forladte rasteområder er omfattet af forbuddet, da sigtet jf. dommens stk. 28 ikke blot er at beskytte dyrearten, men store dele af artens levesteder.

Hertil kommer, at i den hjemviste sag vedr. Rregionens gravetilladelse på Smedevej 54, Sorø lægger Miljø- og Fødevareklagenævnets vægt på, at hasselmusen skal beskyttes i hele sit udbredelsesområde. Det er nævnets udtrykkelige opfattelse, at habitatdirektivet betyder, der skal tages særligt hensyn til områder, som er yngle- og rasteområder for de arter, der er udpeget i henhold til direktivets bilag IV.

Inden udpegning

Allerede inden områder udpeges, er det vigtigt, at regionen påtager sig arbejdet med at vægte alle natur- og råstofmæssige hensyn op mod hinanden og ikke alene tage råstofmæssige hensyn og så overlade det til Kommunerne efterfølgende at vurdere aktuelle gravetilladelsers natur- og miljømæssige konsekvenser. Udpegning af interesseområder har helt fra starten

store konsekvenser for borgerne, nogle ser muligheder for indtjening, mens andre ser potentielt store konsekvenser for deres hverdag og natur- og miljøinteresserede personer og organisationer ser muligheder eller katastrofer.

Det er forståeligt nok ofte de fattige jorder, som udlægges som interesse- eller graveområder, men det er ofte også de områder, som indeholder meget specifik og sjælden natur. En råstofgravning kan give nye værdifulde økosystemer, men i alle tilfælde skal det overvejes grundigt, hvad der går tabt op imod hvad der vindes. Det kan jo være, at de økosystemer, som tabes, er helt unikke, mens det der vindes, er noget landet har masser af i forvejen.

Under udvinding

En række dyrearter, herunder fugle, er helt afhængige af at der sker ændringer i naturen, at der er gang i dynamikken. Danmark er netop i en fase, hvor de eneste dynamiske ændringer er, når naturområder inddrages til bebyggelse og infrastruktur, og det vinder naturen absolut ikke ved. Men udvinding af råstoffer giver en unik mulighed for at skabe dynamik til glæde for indvinderen, men også for specialiserede dyr og planter, som får adgang til fattig, bar jordbund, svarende til dynamiske kræfter såsom temporært brusende floder.

En af disse arter er Strandtudsens, som har beboet det midtsjællandske område fra før den sidste istid, men som nu kun findes enkelte steder, netop i aktive råstofgrave, hvor de både finder føde, yngler i lavvandede, varme småpytter samt finder mulige overvintringssteder i grusede og lerede skrænter.

Det er tydeligt, at Region Sjælland slet ikke er klædt på til at håndtere den slags forekomster af sjældne og krævende arter, men overlader det til naturorganisationer at samarbejde med indvinderen omkring sikring og udvikling af disse habitater, hvor det ikke blot er nødvendigt at etablere dybe søer.

Efterbehandling

Det er meget positivt, at det er Kommunen, som planlægger anvendelsen af graveområderne efter afsluttet indvinding, og at Regionen lægger op til at samarbejdet mellem Region og Kommune udbygges. Det pointeres dog i forslaget, at det fortsat er grundejeren for området som beslutter, hvilken arealanvendelse, der bliver tale om. Der er tale om elasticitet i metermål, hvor Regionen synes at ville tilfredsstille alle parter, helt undtagen naturen, idet der ikke sættes nogen mål for "Bevar og genopret økosystemer på land og i ferskvand".

Når man ser på effekten af gennemførte efterbehandlinger, ser man normalt blødt afrundede bakker, ofte med dybe søer, når det ellers er muligt at komme til områderne. Da grundejerne ofte ønsker fortsat at modtage landbrugsstøtte, ser man endda ofte, at der tilføres overskudsjord, så en vis indtægt kan opretholdes både fra hø og fra EU. Sådanne områder giver absolut ingen værdi for naturen, bortset fra en række af de robuste arter, såsom grøn frø, ringdue og kragefugle.

Det synes nødvendigt, at planlægningen tager et større perspektiv på naturen i de meget store områder, som inddrages i råstofplanlægningen. Hvis alle områder efterbehandles på samme måde og efter samme læst, får man ikke skabt et biodiversitetsmæssigt rigt land, men alene et kønt landskab, uden dynamik og uden specielle områder til de mere specialiserede dyr og planter, som der er potentiale for.

For nationalt truede arter, såsom Strandtudsens, synes det nødvendigt at inddrage nationale interesser, ikke alene i efterbehandlingsplanerne, men i råstofgravens efterliv.

Efterliv/plejeplaner

Som beskrevet ovenfor under efterbehandling, så er det væsentlig, at Kommunerne i samarbejde med Regionerne og gerne i samarbejde med staten og naturorganisationerne får fastlagt og sikret nogle gode efterbehandlinger. Men hvad sker der så derefter? Det er tydeligt, at det der sker, er helt op til grundejeren.

Der, hvor det er offentlige instanser som overtager området eller der indgås partnerskaber mellem grundejer og naturorganisationer, der fortsætter dynamikken og det offentlige får adgang via nøje fastlagte ruter. Der, hvor det er den enkelte grundejer, som bestemmer, så får man generelt sagt smukke, pæne landskaber, som passes efter alle kunstens regler med landbrugs- eller parklignende resultat, normalt uden adgang for offentligheden.

For en art som Strandtudsen vil det være katastrofalt, hvis efterbehandlingen efterlader gode ynglesøer, som dog allerede 1-2 år efter er så tilgroede, så de ikke længere er anvendelige. Det ses tydeligt ved Munke Bjergby, hvor 3 omhyggeligt udgravede søer til strandtudsen groede til 2 år efter udgravning, hvorefter strandtudsen måtte finde en ynglesø midt i den aktive del af råstofgraven midt mellem de store maskiner.

Også for en lang række andre arter er det vigtigt, at der udarbejdes og sikres plejeplaner for specifikke arter i specifikke dele af de færdiggravede råstofgrave, dette kan ikke overlades til det private initiativ, men skal planlægges via de udarbejdede råstofplaner.

hilsen
Niels Hilker
formand for DN Sorø